

Miina Sillanpää -seuran seminaari 1.10.2013

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen

Hyvät seminaarivieraat,

Miina Sillanpää toimi oman aikansa vähäosaisten hyväksi. Erityisen hän tahtoi parantaa heikossa asemassa olevien tai yhteiskunnassa näkymättömien ihmisten elinolosuhteita. Palvelijattaret, yksinäiset äidit ja heidän lapsensa sekä vanhukset olivat heitä, joiden puolesta Miina Sillanpää puhui ja toimi. Suomalaisten hyvinvointi on lisääntynyt tavalla, jota Miina Sillanpää ja hänen aikalaisensa eivät varmasti osanneet edes kuvitella. Ajallamme on kuitenkin omat haasteensa. Suurimpia niistä ovat hyvinvoinnin epätasainen jakaantuminen sekä lisääntynyt henkinen pahoinvointi ja yksinäisyys. Osa ihmisistä on vaarassa jäädä kokonaan yhteiskunnan ulkopuolelle.

Suomi oli aina 1990-luvun alkuun saakka maa, josta muutettiin ulkomaille työn perässä. Suomalaisten tärkeimmät kohdemmaat ovat olleet Ruotsi, Yhdysvallat, Kanada ja Australia. Usealla meistä on sukulaisia näissä maissa, ja suuri osa muuttajista on sopeutunut hyvin uuteen kotimaahansa.

Maahanmuuttajia alkoi tulla Suomeen suuremmassa määrin 1990-luvulla, ja heidän määränsä on lähes kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Maahanmuuttoon on useita syitä. Näлкä, sodat ja katastrofit ovat usein syynä siihen, miksi oma maa joudutaan jättämään. Suuret erot hyvinvoinnissa maapallon eri osien välillä, globalisaatio ja sen myötä laajentuneet työmarkkinat ja opiskelumahdollisuudet ovat myös syitä tulla Suomeen. Uusi teknologia on kaatanut maailman raja-aitoja. Halu nähdä ja kokea elämää myös muissa maissa on kasvanut ja ihmisten liikkuvuus lisääntynyt.

"Maahanmuuttajat ovat pysyvä ja tervetullut osa suomalaista yhteiskuntaa." Näillä sanoilla alkaa hallitusohjelman maahanmuuttoa käsittelevä osuus. Kaikilla maahantulijoilla on pohjimmiltaan sama tavoite – elää hyvää ja turvallista elämää. Suomeen tuli vuonna 2012 pitkäaikaista oleskelua varten ulkomailta yli 35 000 henkilöä, heistä suojelua hakevia turvapaikanhakijoita oli vain alle 10 prosenttia. Suurin osa maahanmuuttajista tulee Suomeen työn tai puolison perässä. Osa muuttaa Suomeen opiskelemaan muutamaksi vuodeksi ja palaa sen jälkeen takaisin kotimaahansa. Jotkut tulevat Suomeen täällä jo asuvan perheensä luo. Osa tulijoista pakenee sotaa, väkivaltaa ja turvattomuutta.

Maahanmuuttajat ovat hyvin monimuotoinen ryhmä. Heissä on rikkaita ja köyhiä, huippuammattilaisia ja erikoisosaajia mutta myös lukutaidottomia. Suuri osa heistä on nuoria. Osa tänne muuttavista on uutta kansainvälistä eliittiä, jolle koko maailman on täynnä mahdollisuuksia. Osa taas on palautusta kotimaahan pelkääviä, traumatisoituneita nuoria ihmisiä, joiden lähtökohdat elämäänsä ovat hyvin vaatimattomat. Suomessa asuu myös yhä enemmän valtaväestöstä erottuvia ihmisiä, jotka ovat tänne vauvana adoptoituja tai jotka ovat täällä syntyneet. Näitä ihmisiä kohdellaan usein tänne muualta muuttaneina siitä huolimatta, että heillä ei ole kokemuksia muusta kotimaasta kuin Suomesta eikä muuta identiteettiä kuin suomalaisuus.

Hallitus julkisti kesäkuussa sisäministeriön johdolla valmistellun Maahanmuutto 2020 -strategian, jonka keskeinen viesti on se, että maahanmuuttajien osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan vahvistetaan. Ikääntyvä Suomi tarvitsee kaikkien asukkaidensa, myös maahanmuuttajien, työpanosta, uusia innovaatioita ja kansainvälisiä verkostoja. Muualta tänne muuttaneet tulee nähdä osallisina ja aktiivisina toimijoina, ei vain palvelujen ja toimenpiteiden kohteena. Maahanmuuttajien osaamisen arvostaminen ja hyödyntäminen on ensiarvoisen tärkeää koko Suomen hyvinvoinnin kannalta.

Hyvät kuulijat,

Väestön ikääntymisestä johtuen maamme huoltosuhde heikkenee tulevina vuosina. Suomi tarvitsee uusia yrittäjiä luomaan työtä ja hyvinvointia. Maahanmuuttajat työllistävät usein itsensä ja myös muita ryhtymällä yrittäjäksi. Mieleeni tulee ravintolayrittäjä, joka teki illallispöydässä vaikutuksen, paitsi erinomaisella palvelulla myös elämäntarinallaan. Pakolaisleiriltä tullut nainen oli raivannut sinnikkäästi tiensä yrittäjäksi. Yritysten kasvua ja myönteisiä työllisyysvaikutuksia voidaan tukea esimerkiksi maahanmuuttajille suunnatulla yrittäjäkoulutuksella.

Tuoreen OECD:n tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat tuovat Suomen valtiolle enemmän rahaa kuin siltä vievät. Tutkimuksessa oli laskettu yhteen maahanmuuttajista valtiolle kertyneet tulot, kuten verot, sosiaaliturva- ja eläkemaksut. Lopputuloksena oli, että maahanmuuttajat tuovat julkiselle taloudelle enemmän tuloja kuin mitä he saavat takaisin erilaisina palveluina ja tulonsiirtoina. Tämä on varmasti uutta ja myös yllättävää tietoa, sillä maahanmuuttajat nähdään usein taloudellisena rasitteena kapeasta tarkastelunäkökulmasta johtuen.

Maahanmuuttajilla on kuitenkin yhä noin kolminkertainen työttömyysriski kantaväestöön verrattuna. Hallitusohjelman mukaisesti maahanmuuttajien kotouttaminen ja syrjinnän torjunta ovat maahanmuuttopolitiikan painopisteitä tällä hallituskaudella. Tulevaisuuden kannalta keskeisin kysymys on maahanmuuttajien työllisyysasteen nostaminen ja työllistymisen esteiden poistaminen. Paras kotouttaja on koulutuspaikan saaminen ja onnistunut työllistyminen. Syrjäytyneen nuoren riski joutua rikollisille teille on suuri. Hallituksen kärkitavoite, nuorten syrjäytymisen ehkäisy, on keskeinen painopiste myös maahanmuuttostrategiassa ja sen toimeenpanossa.

Taloudellinen näkökulma ei saa olla ainoa tapa tarkastella maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä. Jokainen maahanmuuttaja on arvokas ihminen, yksilö, jolla on oma historiansa ja omat kokemuksensa.

Hyvät kuulijat,

Hallitus teki päätöksen, jonka mukaisesti pakolaiskiintiötä kasvatetaan väliaikaisesti ensi vuodelle 300 henkilöllä Syyrian pakolaistilanteen vuoksi. Päätös on herättänyt keskustelua. Osa keskustelijoista pitää tärkeänä, että Suomi on mukana auttamassa Syyrian humanitäärisessä kriisissä. Osa on moittinut sitä, että Suomi tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa käyttää rahaa Syyrian pakolaisten auttamiseen. On myös esitetty, että Syyrian pakolaisia pitäisi auttaa naapurimaiden pakolaisleireillä eikä tuoda heitä tänne kauas kotimaastaan.

Mielestäni Suomen tulee toteuttaa vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa. Tämä politiikka koostuu siitä, että kannamme sekä humanitääristä vastuuta että turvaamme oman kansamme hyvinvoinnin ja turvallisuuden. Näiden kahden välillä ei tarvitse tehdä valintaa. Vastuullisuus ja kohtuullisuus ovat aina olleet tärkeä osa suomalaista politiikkaa ja suomalaisuutta. On vastuullista, että Suomi täyttää velvoitteensa osana kansainvälistä yhteisöä ja antaa suojelua sitä tarvitseville nyt ja tulevaisuudessa. Hyvään maahanmuuttopolitiikkaan kuuluu myös se, että maahanmuuton hallittavuudesta huolehditaan. Hallittu maahanmuuttopolitiikka huomioi yhteiskunnan kestokyvyn ja turvallisuuden sekä varmistaa maahanmuuttopolitiikan hyväksyttävyyden.

Syyrian konflikti on jatkunut jo lähes kaksi ja puoli vuotta. Se on vaatinut noin 100 000 kuolonuhria ja yli 2 000 000 ihmistä on joutunut jättämään kotimaansa. Syyriassa käydään raakaa ja väkivaltaista sisällissotaa. Sisällissodassa raskaimman taakan kantavat aina siviilit, naiset, lapset ja vanhukset.

Tässä poikkeuksellisessa tilanteessa auttaminen normaalin pakolaiskiintiön puitteissa ei ole enää riittävää. Mainitun pakolaiskiintiön kasvattamisen lisäksi on sisäasiainministeriö linjannut, että tavanomaisesta 750 henkilön kiintiöstä 200 kohdennetaan syyrialaispakolaisille. Suomi haluaa osallistua osana kansainvälistä yhteisöä Syyrian humanitaarisen kriisin helpottamiseen ja auttaa sodan jalkoihin jääneitä syyrialaisia. Myös taloudellisesti haastavana aikana Suomella on oltava mahdollisuus auttaa lähimmäisiä.

Pidän huolestuttavana maahanmuutosta käytävää kärjistynyttä keskustelua, joka saattaa äärimmillään myös lisätä maahanmuuttajien kohtaamaa väkivaltaa ja rasismia. Tämä heikentää maahanmuuttajien mahdollisuuksia ja ehkä myös halua tulla osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Voimakkaat vastakkainasettelut ja kärjistynyt keskustelu voivat johtaa siihen, että maahanmuuttajat jäävät yhä enemmän yhteiskunnan ulkopuolelle, mikä taas lisää niitä ongelmia, joita maahanmuuttoon kielteisesti tai kriittisesti suhtautuneet ovat tuoneet esille. Kärjistävistä lausunnoista tuleekin itseään toteuttava ennustus. Vastuullisen maahanmuuttopolitiikan tavoite ja lähtökohta on, että maahamme jo muuttaneet ihmiset ovat tervetullut osa suomalaista yhteiskuntaa ja yhteisöjämme.

Hyvät kuulijat,

On tärkeää pitää huolta siitä, että maahanmuuttajat pääsevät osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Tämä tarkoittaa koulutusta ja työtä mutta myös vaikeammin mitattavaa kokemusta osallisuudesta. Jokainen meistä tarvitsee ystäviä ja yhteisön tukea. Maahanmuuttajat tulevat usein kulttuureista, joissa yhteisöllisyys on vahvaa ja perheyhteys kattaa myös kaukaiset sukulaiset. Myönteinen uutinen on se, että lähiviikkoina julkaistavan tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat kokevat suomalaiset varsin hyvinä naapureina ja kumppaneina sen jälkeen, kun tuttavallisiin väleihin on päästy. Tavalliset ihmiset luovat yhteisöllisyyden. Se ei synny poliitikkojen päätöksillä tai viranomaisten toimenpiteillä.

Turvallisuudesta vastaavana ministerinä iloitsen siitä työstä, jota tekevät ne tahot, jotka toimivat hyvien ja tervehenkisten elämänarvojen opettajina. Monikulttuuristen haasteiden kohtaamisessa ja onnistuneessa kotouttamisessa kansalaisjärjestöjen ja seurakuntien toiminta on avainasemassa. Myös arkinen naapuriapu ja tavallisten

ihmisten välinen kanssakäyminen ovat keskeisiä. Voisimmeko löytää uudelleen sitä lähimmäisyyttä ja yhteisöllisyyttä, joka ennen oli suomalaisille niin tavallista?

Kun muistelen lapsuuttani ja nuoruuttani voin vain hämmästellä sitä harrastusten rikkautta, jota 60-luvun lapsuuteni kyläyhteisössä oli tarjolla. Talvella järjestettiin lapsille hiihtokilpailuja ja luistelukoulua ja kesällä yleisurheilukilpailuja, jalkapalloa sekä uimakouluja. Sunnuntaisin lapset kokoontuivat pyhäkouluun ja viikolla oli poika- ja tyttökerhoja. Lisäksi osallistuin tanhukerhoon, marttatyttöihin ja myös runonlausuntaa esitin useissa eri tilaisuuksissa. Nuorisoseuran ylläpitämä näytelmäharrastus veti joukkoihinsa niin lapsia kuin aikuisia. Lisäksi lähes kaikki harrastukset olivat joko ilmaisia tai vaativat vain hyvin vähän rahaa. Niihin pystyivät osallistumaan kaikki lapset ja nuoret vanhempien varallisuudesta riippumatta.

Harrastustoimintaa eivät järjestäneet kunnan tai valtion virkamiehet, vaan kylällä asuvat äidit ja isät. Tämän ajan lähiöissä unelmoitu ja peräänkuulutettu yhteisöllisyys, vapaaehtoistoiminta lasten ja nuorten parissa oli arkipäivän ylellisyyttä ja itsestänselvyyttä lapsuuteni kyläyhteisössä. Samalla toteutui se, että kylän väki - niin aikuiset kuin lapset tunsivat toisensa.

Yhteisöllisyyden merkitys näyttää lisääntyvän ja sitä arvostetaan pitkän yksilöllisyyttä korostavan kauden jälkeen. Tarvitsemme toisiamme. Se, miten kohtaamme toisemme ja miten huolehdimme toisistamme, on osa oman elämämme laatua ja hyvinvointia. Vanha viisaus, jonka mukaan kannattaa kohdella muita niin kuin tahtoo itseään kohdeltavan, pätee yhä edelleen.

Maahanmuuttajat ovat osa suomalaista yhteiskuntaa. Vuosien mittaan heistä on tullut osa meitä, ja me kaikki muodostamme yhdessä tämän maan. On tärkeää, että keskustelu maahanmuutosta ja siihen liittyvistä kehittämistarpeista on rakentavaa, ihmisen mahdollisuuksiin ja kykyihin luottavaa ja jokaisen ihmisarvoa kunnioittavaa. Suomi on pieni maa, ja tätä maata on aina rakennettu yhdessä.

Hyvät kuulijat, toivotan teille antoisaa seminaaripäivää!